

Ilus sügis jättis veekogud kuivale

Tänavune sügis oli soojapoolne ning viimase poole sajandi kõige kuivem.

Ain Kallis

Tänavuse põuase sügisega kuivas peaaegu kokku ka Kaali meteoriidikraater Saaremaal.
FOTO: Irina Mägi

Kõigepealt võiks lugejaile juba praegu soovida head uut aastat. Meteoroloogilist muidugi.

1. jaanuaril, kui enamikul inimkonnast algab harilik kalendriaasta, on üks põhjapoolkera talvekuu juba möödas. Oleks klimatoloogide teha, algaks aasta just 1. detsembril – see lihtsustaks kõiksugu keskmiste arvutamist. Astronoomilised aastaajad hakkavad aga ikka peale nii, nagu kalendresse kirja pandud.

Millal saabub tõeline talv?

Inimesi huvitavad aga eelkõige kliimaatilised aastaajad. Sünoptikult päritakse alatasa, millal küll saabub tõeline suvi, talv, kevad (sügise algust oodatakse vast kõige vähem). Ja milline aasta-aeg on kätte jõudnud?

Astronoomiline sügis tuli meie ajavööndisse teatavasti 23. septembril täpselt kell 5.29. Kliimaatiline sügis on aga aeg, kui ööpäeva keskmine õhutemperatuur langeb püsivalt alla +13 kraadi. See saabus Eestisse tänavu keskmiselt 11. septembri paiku, Jõgevale ja Kuusikule juba 29. augustil, Ristnasse aga alles 23. septembril.

Järgmiste, ülemineku-aastaaegadega on lugu juba keerulisem. Nimelt algab hilissügis meie klimatoloogide määrangu järgi siis, kui ööpäeva keskmised temperatuurid langevad püsivalt

alla +5 kraadi, eeltalv aga seostub ajutise lumikatte moodustumisega ja esimeste külmailmadega.

Seega võinuks hilissügiseseks pidada sisemaal aega oktoobri keskpaigast novembri keskpaigani, saartel aga pea detsembrini välja. Kui üsna hiljuti, 2008. ja 2010. aastal tõid lumepilved novembris maha kohati poolemeetrise valge vaiba, siis tänavu on seda kraami seni üpris kasinalt jagatud. Korralikumalt kukkus lund sadama alles talvekuu 21. päeval. Ja isegi siis tuli tali liiklejaile ootamatult. Väga hiline esimene lumi sadas maha 18. detsembril 2000.

Sügisel nappis sademeid ka vedelal kujul. Ilmateenistuses arvatati keskmiseks sajukoguseks kogu Eesti kohta vaid 97 mm. Pikaajaline keskmine ehk norm aastaist 1971–2000 on 199 mm. Seega on tegu kõige kuivema sügisega alates 1961. aastat.

Kaevud kuivad

Kui võtta ette aga Tartu pikk vaatlusrida, mis algab 1866. aastast, jagab tänavune sesoon sademetevaesuselt auväärset kuuendat-seitsmendat kohta. Kõige vähem on Tartumaad kastetud kaugel 1907. aastal, mil sügisese sademeid tuli vaid 59 mm.

Ei ole head ilma halvata – kui kartuleid võis võtta mutta vajumata, siis madalad jõed-järved ja kuivad kaevud ei tee kedagi õnnelikuks.

Meremehed võisid aga sügiskuudega igati rahule jääda, sest Läänemerele ei jõudnud ühtegi korralikku tormi.

Õhutemperatuur tekitab huvi nii soojatootjail kui hinnatundlikel kodanikel. Eesti keskmiseks õhutemperatuuriks arvatati tänavu sügisel ilmateenistuses 7,2 plusskraadi (norm 6,2°). Ilusa tulemuse rikkus novembri talvine lõpp – Kuusikul mõõdeti õhus kuu viimasel päeval –15,5°.

Võrdluseks: sügise palavaim päev oli 8. september, kui Lääne-Nigulas näitas termomeeter 24,1 soojakraadi.

Et saaksime aru, kuidas meil seekord vedanud on, peaks võrdluseks ära tooma ka kõige külmemad sügised Tartumaal – hiljutine 1993 (1,4°) ning kaugel 1941 (2,1°).